

otázky
zpětná vazba
triadická interakce

XS152 Pedagogická komunikace

Otázky ve výuce

- **Proč učitel klade otázky?**
- Typy otázek
- K čemu jaké otázky jsou?

Otázky ve výuce

- Proč učitel klade otázky?
- **Typy otázek**
- K čemu jaké otázky jsou?

Otázky ve výuce

- Proč učitel klade otázky?
- Typy otázek
- **K čemu jaké otázky jsou?**

Uzavřené (recitační) otázky

- zkontrolování vědomostí
- zjištění, zda studenti udělali za dů to, co měli
- zjištění znalostí před započítím výkladu o určitém tématu
- zjištění, zda studenti rozuměli určité pasáži
- upozornění studentů na klíčové informace
- drilování a cvičení

Otevřené otázky

- umožnění myšlení nahlas
- povzbuzení studentů (vyučující dává najevo zájem a respekt)
- pomáhají porozumět tématu v jazyce studentů
- zlepšení schopnosti naslouchat
- vedou k lepšímu zapamatování
- umožňují přenášet naučené do jiných kontextů
- umožňují vyšší kognitivní operace

Nebezpečí otevřených otázek

„Víte někdo, co asi po vás budu chtít, když jsem řekl malování a zeměpis? Zkuste vymyslet?“

Ž: „Nakreslit zeměkouli.“

U: “ No, nakreslit zeměkouli, to by byla práce dost složitá. Něco jednoduššího.“

Ž: „Globus.“

U: „No, globus by šlo nakreslit, ale zase ...“ (gestikulací naznačuje kouli a krčí rameny)

Ž: „Planety.“ / Ž: „soustavu.“

U: „Sluneční? No, to by se kreslilo špatně. Něco jednoduššího.“ ...

U “Vy teď děláte v zeměpise sluneční soustavu, já jsem myslel něco jednoduššího. Něco, co jste dělali ve vlastivědě ve čtvrté v páté třídě. Abyste namalovali? (ukazuje rukama obdélník)“

Ž neví.

U: „Vlajku.“

Otázky a školní realita

Typ otázek	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
A. Uzavřené otázky nižší kognitivní náročnosti	720	52
A. Uzavřené otázky vyšší kognitivní náročnosti	352	25
A. Otevřené otázky nižší kognitivní náročnosti	122	9
A. Otevřené otázky vyšší kognitivní náročnosti	201	14

Ukázka z dat

- **Učitelka:** Dobře. Jak se nazývá poplatek...?
- **Žák Petr:** Tribut.
- **Žáci:** Tribut.
- **Učitelka:** Petře, kdybys počkal. Takže jak se nazývá poplatek, který platil kníže Mojmír východofranckému Ludvíku Němcovi?
- **Žák Jarda:** Tribut.
- **Učitelka:** Dobře.

Žákovské strategie hledání odpovědi

- **Odpověď podle kolokability** (Tam funguje takzvaná spodoba co?)
- **Odpověď opakováním nebo analogií** (V Africe nemají divadlo. Oni tam nemají ani kino.)
- **Odpověď na základě nápovědy učitele** (re-katolizace; doplnění druhé možnosti)

Zpětná vazba

- **Co to je?**
- K čemu je to dobré?
- Typy zpětné vazby

Zpětná vazba

- Co to je?
- **K čemu je to dobré?**
- Typy zpětné vazby

Zpětná vazba

- Co to je?
- K čemu je to dobré?
- **Typy zpětné vazby**

Typy zpětné vazby

- Gavora (2005) typy pozitivní zpětné vazby (81 %)
 - (1) akceptace odpovědi žáka** – stručné potvrzení výrazy typu ano, dobře, v pořádku;
 - (2) echo** – zopakování žákovské odpovědi nebo její části;
 - (3) elaborace odpovědi** – učitel rozvine či doplní žákovskou odpověď;
 - (4) pochvala žáka** – učitel ocení a vyzdvihne žákovský výkon.

Typy zpětné vazby

- Mareš a Křivohlavý (1995) negativní:

(1) detekce chyby – učitel dá najevo, že odpověď je nesprávná;

(2) identifikace chyby – specifikace nesprávného údaje či pasáže v žákovské replice;

(3) interpretace chyby – poskytnutí vysvětlení, jak k chybě došlo;

(4) korekce chyby – podání správné odpovědi.

Typy zpětné vazby

Hattie a Timperleyová (2007) podle zaměření:

- 1. na úkol nebo výsledek:** diagnostikuje, zda je výkon žáka v pořádku či nikoli.
- 2. na proces:** jde o proces vedoucí ke zvládnutí zadaného úkolu – v tomto typu feedbacku mohou žáci obdržet informaci o tom, jakým způsobem modifikovat svůj postup vzhledem k očekávanému výsledku.
- 3. na seberegulaci:** navozuje vlastní sebehodnocení studentů, motivuje je ke zvládnutí úkolu.
- 4. na osobnost:** obsahuje zprávy zaměřené na hodnocení osobnosti studentů.

Ukázka z dat

- **Učitelka:** Dobře. Jak se nazývá poplatek...?
- **Žák Petr:** Tribut.
- **Žáci:** Tribut.
- **Učitelka:** Petře, kdybys počkal. Takže jak se nazývá poplatek, který platil kníže Mojmír východofranckému Ludvíku Němcovi?
- **Žák Jarda:** Tribut.
- **Učitelka:** Dobře.

Žákovský registr

Ve škole se od žáků vyžadují pravidla tzv. **žákovského registru**. Jde o pravidla, která si žák musí osvojit, aby byl s to zapojit se do komunikace. Tato pravidla jsou většinou implicitní.

- správné načasování:
- požadavek spisovnosti a standardní syntaxe
- explicitnost a dekontextualizace
- relevance vzhledem k probíranému tématu a jejich stručnost.

Učitelovo hodnocení

- Kdopak to mluví (2015) – Šed'ová, Sucháček & Majcík
 - úspěšní žáci (lepší známky, učitelé o nich tak smýšlejí) komunikují výrazně více → kauzalita (?)
 - OT: vyvolávání: adresné neadresné, kognitivní náročnost
 - ZV: typ – komunikuje mínění: Hana (Ruda), Jonáš (Jana)